

A magyar neveléstudomány története a szakmai folyóiratok tükrében című OTKA (T100496) kutatásról

Futamidő: 2012–2016, témavezető: Németh András

1. A kutatás előzményei és főbb célkitűzései, együttműködő partnerei

A kutatás előzményeit az ELTE PPK Neveléstudományi Intézet Pedagógiatörténeti Tanszék által - széleskörű hazai és nemzetközi együttműködés keretében 1995 és 2008 között megvalósuló alábbi neveléstudomány tudománytörténeti kutatási projektjei jelentik:

A magyar neveléstudomány tudománytörténete (OTKA T 029816), nemzetközi kutatás, témavezető: Németh András, futamidő: 1999–2003. Kapcsolódó fontosabb publikációk (monográfiák): Németh András és Tenorth, Heinz-Elmar (szerk.): *Neveléstudomány-történeti Tanulmányok*. Osiris, Budapest, 2000, Horn, Klaus-Peter; Németh, András – Pukánszky, Béla et alii (Hrsg.): *Erziehungswissenschaft in Mitteleuropa*. Osiris, Budapest, 2001. Németh András (szerk.): *Reformpedagógia-történeti tanulmányok*. Osiris, Budapest, 2002.

A magyar neveléstudomány fejlődése a nemzetközi recepció tükrében (FKFP 6366/99). Témavezető: Németh András. Futamidő: 1999–2000. Kapcsolódó publikációk (könyvek): Németh András: *A magyar neveléstudomány fejlődéstörténete*. Osiris Kiadó, Budapest, 2002.,

Pädagogische Strömungen in der k.u.k Monarchie Osztrák Magyar Akcióalapítvány. Témavezető: Hopfner, Johanna és Németh András. Futamidő: 2005–2007 – a grazi egyetemmel közös nemzetközi kutatás. Kapcsolódó publikáció (könyv): Hopfner, Johanna und Németh András (Hrsg.): *Pädagogische und kulturelle Strömungen in der k.u.k. Monarchie. Lebensreform, Herbartianismus und reformpädagogische Bewegungen*. Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main, 2007., Németh András: Die konservative Wende im ungarischen Bildungswesen nach 1848 und die Preußischen regulative. In: Kemnitz, Heidemarie und Ritzi Christian (Hrsg.): *Die Preußischen regulative von 1854 im Kontext der deutschen Bildungsgeschichte*. Schneider Verlag, Hohengehren, 2005, 163–176. Németh András: Die Universitätspädagogik und Milde Rezeption in Ungarn in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts. In: Breinbauer, I. M., Grimm, G. und Jäggle, M. (Hrsg.): *Milde revisited. Vincenz Eduard Mildes pädagogisches Wirken aus der Sicht der modernen Erziehungswissenschaft*. Lit Verlag, Wien, 2006. 143–163. Németh András: Die Philanthropismus- und Rochowrezeption in Ungarn. In: Schmitt, H.-Horlacher und R.-Tröhler, D. (Hrsg.): *Pädagogische Volksaufklärung im 18. Jahrhundert im europäischen Kontext: Rochow und Pestalozzi im Vergleich*. Haupt Verlag, Bern–Stuttgart–Wien, 2007, 198–217.

A magyar neveléstudomány alakulása 1945–1956 között. Ennek eredményeit összefoglaló fontosabb könyvprojektek: Golnhofér Erzsébet: *Hazai pedagógiai nézetek 1945–1949*. Iskolakultúra Könyvek, Pécs, 2004, 148 p. Szabolcs Éva (szerk.): *Pedagógia és politika a XX. század második felében Magyarországon*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2006., Sáska Géza: *Új társadalomhoz új embert és új pedagógiát! A XX. századi egyenlőségpárti és antikapitalista pedagógiákról*. Gondolat kiadó, Budapest, 2011.

A magyar neveléstudomány fejlődésének új irányai a XX. század második felében. (OTKA T 046598). Témavezető: Németh András. Futamidő: 2004–2008. Kapcsolódó publikációk (könyvek): Németh András (szerk.): *A szellemtudományi pedagógia magyar recepciója*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2004. Németh András: *A magyar neveléstudomány tudománytörténete*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2005; Németh, András: The relationship between educational science at the universities and educational movements influenced by „new education“ outside academia In: Hofstetter R.-Schneuwly, B. (ed.): *Passion, Fusion, Tension. New Education and Educational sciences*. Peter Lang, Bern, 2006,

169–190. Hopfner, Johanna; Németh András und Szabolcs, Éva (Hrsg.): *Kindheit - Schule-Erziehungswissenschaft in Mitteleuropa 1948–2008*. Peter Lang, Frankfurt am Main–Berlin– Bern– Bruxelles–New York–Oxford–Wien, 2009; Németh András – Biró Zsuzsanna Hanna (szerk.): *A magyar neveléstudomány a 20. század második felében*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.

A fenti kutatásokra alapozódó, illetve azokat továbbfejlesztő 2012-215 között megvalósuló neveléstudomány tudománytörténeti kutatás témájában, továbbá – különböző pedagógia-, illetve társadalomtörténeti szempontok komplex egységének megragadására törekvő – megközelítésmódjában is újszerű kezdeményezés. Elméleti kereteit a széles körben használt, Stichweh által kidolgozott diszciplína fogalom szovjet típusú tudományfejlődésre adaptált rendszerdimenziói, kiemelten annak kommunikációs vetületei, továbbá Bourdieu tudományos mezőelmélete és a politikai vallással kapcsolatos elméleti modellek (Voegelin, Gentile) alkotják. A kvantitatív és kvalitatív kutatási eszköztár – gazdag levéltári, könyvészeti, illetve folyóiratanyagra épül. Egyrészt feltárja a magyar szocialista neveléstudomány diszciplínaszerkezetének (az aktorok tevékenysége, a korszak ideáltipikus intézményi keretei, tudományos utánpótlás rekrutációja) a Rákosi korszakban és a Kádár korszak első szakaszában bekövetkező változásait. Másrészt egy empirikus részkutatás keretében annak kommunikációs terét, a neveléstudományi diskurzusok szereplőit, a folyóirat-publikációk jellemzőit vizsgálta. A számítógéppel támogatott tartomelemzés empirikus háttérét három adatbázis (egy 4 ezer személyt és azok prozopográfiai adatait tartalmazó szerzői és két, összesen 16 ezer szövegből felépített bibliográfiai adattár), továbbá egy ezekre alapozódó szövegkorpusz jelentette.

A kutatás során több saját szervezésű hazai és nemzetközi konferencia (a) Folytonosság és átalakulás a magyar neveléstudományban a nagy történelmi korszakváltások idején (1940-1970), ELTE PPK, 2014. febr. 7-8. b) Modelle der Erziehungswissenschaft in Mitteleuropa in der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts – Forschungsergebnisse, theoretisch-methodologische Annäherungen, ELTE PPK, 2014. május 16-17.c) Regional and national tendencies in history of educational science between 1945 and 1990 in totalitarian and democratic states in Central Europe, ELTE PPK, 2015. okt. 1-2.) keretében kutatásokba több neves hazai és külföldi szakértő is bekapcsolódott (pl. Simonetta Polenghi Milánó, Lucien Criblez Zürich, Gerald Grimm Klagenfurt) továbbá két neves német szakértő (Heinz-Elmar Tenorth, Humboldt Universität Berlin, Klaus-Peter Horn Universität Göttingen) évtizedek óta résztvevőként is kapcsolódnak kutatásainkhoz. Többen közülük az általunk kiadott tanulmánykötetekben is szerepelnek, továbbá az előadásaik alapján készített tanulmányaik a közeljövőben megjelennek majd hazai szakmai folyóiratokban is. (ld. közleményjegyzék), illetve internetes elérhetőség:

https://www.researchgate.net/profile/Andras_Nemeth2/publications?sorting=recentlyAdded, továbbá https://www.researchgate.net/profile/Andras_Nemeth2/publications

A kutatás során sikerült együttműködést kialakítani a Karády Viktor és Nagy Péter Tibor nevével fémjelzett történeti-szociológiai műhellyel, akik adatbázisainak elemeit is felhasználhattuk, mind korábbi, mind mostani projektünkhöz. Az együttműködés leginkább közös szimpóziumok és műhelyviták formájában valósult meg, amelyek keretében a két kutatócsoport tagjai megosztották

egymással a módszertani ötleteiket, megvitatták a főbb problémáikat, illetve egymás kötetében is publikálták eredményeiket.¹

2. A kutatás főbb területei és eredményei:

A kutatás a magyar neveléstudomány 1945 utáni fejlődési sajátosságának feltárására vállalkozott. Ennek során elsősorban azt vizsgálta, hogy milyen gyökeres változások következnek be az 1940-es évek végétől a korszak fontosabb társadalmi politikai, intézményi, személyi viszonyainak függvényében annak diszciplínaterében. A vizsgálódások kiinduló tézise az volt, hogy a II. világháborút követői gazdasági-politikai átrendeződés nyomán 1945-től új szakasz kezdődött a magyar neveléstudomány történetében is, amely átrendezte a korábbi évtizedek diszciplína-jellemzőit, előkészítette és megalapozta az 1950-es években a diszciplináris mező keretein belül is bekövetkező gyökeres változásokat. A nyugati tudományosság normáival szakító kommunista tudományfelfogás tehát paradigmatiszintűen rendezte át az akadémiai és tudományos intézményrendszerek infrastruktúráit, átformálta a tudomány művelőinek szocializációs mintáit, szakmai, kommunikációs közösségeit, újraértelmezte tudományos produktumaik karakterét. Ezek a változások együttesen hozzájárultak a nyugatitól gyökeresen eltérő kommunista-szocialista diszciplínamodell, amelynek a merokratikus szempontokat mellőző egyoldalú, ideológiai alapokon nyugvó kvázivallásos indoktrinációs funkciói megszüntették a versenyképes és hiteles tudományos produktumok megalkotásának, hatékony kommunikálásának, a diszciplína társadalmi és a tárdiszciplínák általi elfogadottságának, a tudományos utánpótlás szakmai szocializációjának hagyományos formáit:

- a) A tudományok autonómiájának megszűnésével a tudományos kiválóságra épülő meritokráciát az ideokrácia, a kívülről bevitt, vallásként működő totális ideológiára alapozott politikai tudat uralma váltja fel, amely áthatja a politikai hatalmi rendszer működésének egészét.
- b) A kommunista-szocialista neveléstudományos elit - a tudományos munka „hagyományos” feladatival, a nevelés társadalmi valóságának szigorúan kontrollált tudományos módszerekkel vizsgáló tudósból a politikai érdekeket kiszolgáló ideológiagyártóvá válik.

2.1. A neveléstudomány diszciplínajellemzői változásaira irányuló elméleti kutatások

A projekt egyik fő vonulatát jelentő elméleti elemző munka során az alábbi kérdések megválaszolására került sor: 1. Mik voltak a hazai neveléstudomány intézményi infrastrukturális változásainak főbb jellemzői a vizsgált időszakban? 2. Mik voltak a vizsgált időszak szakmai-tudományos kommunikációjának és a tudósközösség által megalkotott tudományos produktumok főbb kognitív jellemzői? 3. Mik voltak a tudományos utánpótlás biztosításának erre a korszakra jellemző sajátosságai? Elemző válaszaink a tanulmány fő fejezeteiben, két egymásra épülő fogalmi-strukturális szinten fogalmazódnak majd meg. Egyrészt annak első részében a neveléstudomány

¹ Konferenciák, ahol a két tudománytörténeti kutatásban résztvevő kutatók együtt szerepeltek: a) *Folytonosság és átalakulás a magyar neveléstudományban a nagy történelmi korszakváltások idején (1940-1970)*, ELTE PPK, 2014. febr. 7-8. b) *Modelle der Erziehungswissenschaft in Mitteleuropa in der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts – Forschungsergebnisse, theoretisch-methodologische Annäherungen*, ELTE PPK, 2014. május 16-17. c) *Társadalomtudományok és bölcsészettudományok a 20-21. században – empirikus megközelítések*, WJLF, 2014. dec. 15-16. d) *The Social Sciences since 1945 in East and West: Continuities, Discontinuities, Institutionalization and Internationalization*, CEU, 2015. ápr. 27-30. e) *Regional and national tendencies in history of educational science between 1945 and 1990 in totalitarian and democratic states in Central Europe*, ELTE PPK, 2015. okt. 1-2. – Az OTKA kutatás két záró kötetében Karády Viktor és Nagy Péter Tibor is egy-egy tanulmányt jelentet meg, illetve, meghívást kaptunk egy angol nyelvű tudománytörténeti kötetben való részvételre.

diszciplínarendszerének makroszintű változásainak leíró elemzés keretében, másrészt a tanulmány második részében, a folyóiratok tartalomelemzésének eredményeit felhasználva a neveléstudomány mélyebb struktúrájának néhány sajátosságának bemutatása útján.

A kutatás egyik forrásbázisát a 2010-2015 között folyó kutatómunka során feltárt levéltári (egyetemi, minisztérium anyagok, tudományos szervezetek és rendezvények jegyzőkönyvei) valamint a témával foglalkozó egyéb szakirodalmi források (korabeli tudományos könyvsorozatok, tankönyvek és folyóiratok) jelentették. A fentiekben körvonalazott kérdések megválaszolására a különböző hazai és nemzetközi konferenciákon bemutatott előadások és a szakmai folyóiratokban megjelenő tanulmányok mellett a kutatás eddigi eredményeit összefoglaló tanulmánykötetekben publikált további esettanulmányok (Szabó 2015, 2016, Garai 2015, 2016, Sáska 2015, 2016, Golnhofer – Szabolcs 2015, 2016, Karády 2015) vállalkoztak, amelyek a diszciplína fejlődésének különböző részmetszeit mutatják be a kiválasztott helyszíneken, illetve intézményekben (egyetemi, főiskolai tanszékek, kutatóintézetek, akadémiai szféra, párt nomenklátúra háttérintézményei). A kutatás nemzetközi vonatkozásai, főbb tudományelméleti és rendszerező elméleti összefüggései szintén több nemzetközi és hazai konferencia, illetve szaktanulmány (Németh 2013, 2015) valamint a kutatást lezáró tanulmánykötetek további részfejezeteinek keretében kerültek publikálásra. (Németh 215)

2.2.A neveléstudomány kognitív produktumainak, illetve kommunikációs folyamatának empirikus vizsgálata

A kutatás második fókuszpontját a magyar neveléstudomány intézményesülés-történetének eddig még kevésbé elemzett aspektusa; a II. világháború utáni kommunista éra illetve a kádári korszak kommunikációs terének, közelebbről a neveléstudományi diskurzusok szereplőinek, a folyóirat-publikációi jellemzőinek a diszciplináris fejlődésmóddal keretein belüli feltárása jelentette.² Ez a magyar neveléstudomány kognitív produktumaira, illetve kommunikációs folyamataira irányuló rész kutatás egyrészt a hazai pedagógiai folyóiratok adatbázisára, másrészt az annak adatait feldolgozó, számítógépes programmal támogatott, empirikus sorozatadatokra épülő kvalitatív tartalomelemzésekre alapozódik. Ez a kollektív biográfiai ill. bibliográfiai feltáró és elemző részre tagolódó (tudomány-szociológiai elemzés SPSS adatbázison), valamint erre épülő számítógéppel támogatott tartalomelemzésből álló – mint az OTKA kutatás középpontjában álló részprojekt – az alábbi fázisokra tagolódott: a) Feltárás és elsődleges elemzés: bibliográfiai adatfelvételek közkönyvtárakban; szövegsoros adatbázis felépítése (SPSS); a szerzőkre vonatkozó biográfiai adatok hozzákapcsolása az alapadatbázishoz; a szerzőkre vonatkozó változók megalkotása; elsődleges elemzések. b) Feldolgozás, szövegelemzések: szövegek digitalizálása, képfájlok átalakítása szövegfájlra; karakterfelismertetés; szöveggondozás, szövegfájlok importálása tartalomelemző programokba; tartalmi kódolás; elemzések.

A kutatási részfeladat megvalósulásához az empirikus alapokat elsősorban három – részben a kutatás keretében, annak egyik eredményeként létrehozott - adatbázis (egy szerzői és két bibliográfiai adattár) és egy, a korszak egészét átfogó szövegkorpusz jelentették.

- Az adattárak elkészítéséhez bizonyos előzményekre már támaszkodni tudtunk, elsősorban azokra a **történeti elitadatbázisokra**, amelyek *Karády Viktor* és *Nagy Péter Tibor* kutatásainak eredményeként jöttek létre.
- A megalkotott adattár további előzménye az a **folyóirat-elemzés**, amely a jelen kutatást megelőző kutatás részeként 2007/08-ban, az abban résztvevő doktorandusz hallgatók munkája nyomán valósult meg. Ennek keretében 1997-2006 között megjelent négy legfontosabb neveléstudományi folyóirat repertóriumából egy SPSS adattár épült, majd ennek

² A feltáró munka és az empirikus kutatások szakmai koordinálása és részbeni elvégzése a projekt keretében alkalmazott kutatók Biró Zsuzsanna Hanna és Szabó Zoltán András feladata volt, MA és doktorandusz hallgatók bevonásával.

teljes szövegtárhát felhasználva egy speciálisan a kutatás számára kifejlesztett program segítségével került sor a folyóiratok tartalomelemzésére. Ennek eredményei részben a korábbi kutatás produktumaiként kerültek bemutatásra.³

- A kutatás előzményei között említést érdemelnek azok a **történeti folyóirat-adatbázisok**, amelyek Nagy Péter Tibor vezetésével főiskolai/egyetemi hallgatók adatgyűjtő munkájának eredményeként jöttek létre az elmúlt évtizedben, illetve amely biztosította egy speciális történeti folyóirattár megalkotásának alapjait is.

Saját adatbázisunk középpontjában a MATARKA segítségével megalkotott két, a korszakunk egészében elemezhető magfolyóirat, a Magyar Pedagógia és a Pedagógiai Szemle állt. A tervezett, más tudományágakra vonatkozó összehasonlító adatgyűjtésre nem került sor, mert – mint ez menetközben kiderült – már e két folyóirat feldolgozása is kimerítette személyi erőforrásainkat. A projekt empirikus kutatásainak főbb eredményei az alábbiakban foglalhatóak össze:

2. 3. A kutatási tervben vállalt főbb empirikus kutatási feladatok megvalósításának részletes bemutatása

2012

A tervezett feladatokhoz képest több ponton történtek kisebb változtatások. Az első év során a tervezettnél hosszabb időt igényelt a kutatási koncepció kidolgozása. A szövegtárhát létrehozásával kapcsolatban a módszertani alapok lerakása, pl. a mintavétel módja, is hosszabb szakmai konzultáció keretében valósult meg. A folyóirat-adattár építése – az eredeti elképzeléssel szemben – nem 1947-től, hanem a Magyar Pedagógia megalapításával kezdődött, ami megvilágította, hogy elitváltást a magyar neveléstudomány nem csak az 1950-es évek elején, hanem már az 1910-es évek közepén is átélt, s bizonyos jelenségek a kommunikációs gyakorlatban hasonló mintázatokat mutatnak e két korszakban. Mind a két esetben egy viszonylag fiatal nemzedék kerül kulcspozícióba, a részvételük a kommunikációban másfél évtizedig lesz meghatározó, majd eltűnik ez a fajta nemzedéki dominancia. Nemcsak a publikációik száma teszi a jelenlétüket hangsúlyossá, de megpróbálnak bizonyos kommunikációs normákat is lefektetni (pl. több önálló tanulmányt jelentetnek meg, a témaválasztásukkal vagy a nyelvezetükkel is mintát szolgáltatnak). A módszertani koncepció kialakítása mellett elkészült az a folyóirat-adatbázis, amely a 20. század első felének reprezentatív mintájaként 14 folyóirat bibliográfiai adataiból állt, kiegészítve azt a diplomás tanárszerzők életútadataival. A kutatás alatt létrehozott folyóirat-adattár a tervezettnél sokkal nagyobb korszakra terjedt ki, nem metszeteket, hanem mindkét folyóirathoz teljes körű adatgyűjtésre alapozódik (Magyar Pedagógia és Pedagógiai Szemle) az alapításoktól 2010-ig. 2013-ra már a 120 évre kiterjedő folyóirattárunk nyers változata elkészült, a további munka középpontjában MA és doktorandusz hallgatók bevonásával a szerzői adatok kigyűjtése állt, amelynek során a szerzőkről a 30-as, 70-es és a 90-es években megjelent pedagógiai lexikonok felhasználásával. Ezekre alapozva ebben az évben készült el a változók kialakítása, illetve történt meg az adattárak további gondozása.

³ Németh András – Biró Zsuzsanna Hanna (2009): *A magyar neveléstudomány a 20. század második felében*, Gondolat, Budapest. A tanulmányok, amelyek egyéb folyóiratokban illetve tanulmánykötetekben jelentek meg: Biró Zsuzsanna Hanna (2009): *A magyar neveléstudományi kommunikáció jellemzői (1997-2006). Összehasonlító tudomány-szociológiai elemzés, avagy kísérlet egy nemzetközi kutatás adaptációjára*. Magyar Pedagógia 2009, 109/1., 49-76.; Biró Zsuzsanna Hanna (2009): *Merkmale der Erziehungswissenschaftlichen Kommunikation in Ungarn um die Jahrtausendwende und ihr Verhältnis zu den kontinentalen Entwicklungsmodellen der Erziehungswissenschaft*. In: J. Hopfner – A. Németh – É. Szabolcs (Hrsg.): Kindheit – Schule – Erziehungswissenschaft in Mittel-Europa 1948-2008, Peter Lang Verlag, Frankfurt a.M./ Berlin/ Bern etc., 217-232.; Sanda István Dániel (2008): *Számítógépes diskurzus- és tartalomelemzés – Új lehetőségek a pedagógia-történeti kutatások területén*. In: Pukánszky Béla (szerk.): *A neveléstörténet-írás új útjai*. Gondolat kiadó, Budapest. 214-219.; Varga Kornél (2008): *Egy új számítógépes diskurzus-elemző technológia*. In: Pukánszky Béla (szerk.): *A neveléstörténet-írás új útjai*. Gondolat kiadó, Budapest; Medve Perla – Csaba Imola – Csizovszkyné Modrovich Ágnes: *Értelmileg akadályozott személyekkel foglalkozó publikációk*. Gyógypedagógiai Szemle 40. évf. 3. sz. 207-213.

2013

Ebben az évben került sor – szintén több MA és doktorandusz hallgató bevonásával - a szövegkorpusz létrehozására, melynek során az 1950-es évekre a Pedagógiai Szemle összes számának digitalizálásával létrejött egy számítógépes elemzésre is alkalmas szövegkorpusz. A projekthez csatlakozó hallgatók a főbb munkafázisokat - a szövegek beszkenelése és beolvasása, nyelvi gondozása, majd kódolását végezték: cím, alcím, szerző, fordító, lábjegyzet, irodalomjegyzék, kolofon, táblázatok, főszöveg – szinkódokkal jelölték meg, majd a kódolt szövegeket speciális dokumentumrendező és tartalomelemző programba transzportálták, majd próbaelemzéseket végeztek, szógyakorisági statisztikákat készítettek. A program segítségével a kódolt szövegrészekben szűrt keresésekre nyílt lehetőség, ezen kívül a szerzők, a szövegek kiadási éve és a folyóirat neve alapján is lehet szűréseket végezni. A dokumentumokban bármely felismert szóra is rá lehet keresni. Egy szófelismerő program segítségével a ragozott vagy képzett formákban is fellelhető minden keresett szó. A keresések eredményeként létrehozott dokumentumköteg biztosítja a kutatói érdeklődés szerinti további tartalomelemzések elvégzését.

2014

Ebben a munkafázisban a folyóíratárhoz készített szerzői adatbázis életútadatainak kódolása valósult meg, melynek középpontjában a szövegadatbázis 16 ezer szövegének tematikus besorolása állt. A címkódolás alapjául az OPKM tezaurusza szolgált, majd ennek alapján elkészült egy speciális tudomány-rendszertani besorolási rendszert, amelynek kipróbálása egy véletlenszerűen kiválasztott 1%-os mintán történt.

2015

Ebben a szakaszban a kódolók visszajelzései alapján került sor a kategóriarendszer kidolgozására, majd több hullámban 2015 májusáig zajlottak a téma szerinti besorolások.⁴ (A témakatalógust lásd a következő részben.) Közben a folyóirat-adattár változóinak felhasználásával elkészültek az átfogó elemzések, melyek elsősorban előadások formájában kerültek a szakmai nyilvánosság elé, mivel a statisztikai elemzések értelmezéséhez további adatokra illetve háttér tanulmányokra is szükségünk van. Intézménytörténeti háttér kutatások 2014 óta zajlanak, ebbe újabb kutatók és PhD hallgatók kapcsolódtak be, akik a neveléstudomány diszciplínaszerkezetét megalapozó további könyvészeti és levéltári kutatásokat folytattak, illetve annak alapján az egyes témaköröket átfogó esettanulmányokat készítettek. A tanulmányok a kutatás két zárókötetében olvashatók.

A különböző forrásokból (folyóirat-adattárakból, szerzői adattárból, levéltári kutatásokból, szövegelemzésekéből) származó ismeretek jelen formában még nem alkotnak teljességet mutató összefüggő értelmezési keretet. Az ehhez szükséges szintézist megalkotása nagyrészt a következő kutatási szakaszban történik majd, az ezt megelőző további rendszerező munka nyomán, amely a történeti adattárakban és a szövegkorpuszokban megfigyelt jelenségek értelmezéséhez célirányosan egyéb forrásokból is kiegészítő információkra alapozva rendszerezi, majd ezek birtokában lesz lehetséges egy leíró modell megalkotása. A továbbiakban a feltárt makroadatok alapján néhány kutatási kérdés megválaszolására kerül majd sor.

⁴ Két pedagógia szakos MA hallgató, Szenté Dorina és Decker Judit, valamint egy PhD hallgató, Morvai Tünde vettek részt a kódolásokban.

2.4 Az elkészült SPSS adattárak főbb jellemzői

Az egyik bibliográfiai adattár kiépítése már az OTKA kutatást megelőzően elkezdődött.⁵ Ez a **20. század első felét reprezentáló pedagógiai folyóiratok adattára**, ami hat mintaévből (1899, 1907, 1915, 1928, 1936, 1942) mintegy 12 ezer szövegről tartalmaz adatokat.

1. táblázat: A 20. század első felében megjelent pedagógiai szaklapok adattára (1899-1942)

	Szövegek száma	Szövegek szerzővel
A Gyermekek	83	79%
A Jövő Útjain	285	69%
Gyakorlati Pedagógia	453	59%
Izraelita Tanügyi Értesítő	309	66%
Katolikus Tanítónők és Tanárnők Lapja	336	46%
Kereskedelmi Szakoktatás	1297	46%
Magyar Középiskola	354	86%
Magyar Pedagógia	575	86%
Magyar Tanítóképző	1127	51%
Néptanítók Lapja	3240	32%
Pedagógiai Szeminárium	529	70%
Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny	745	81%
Polgári Iskolai Közlöny	2080	36%
Protestáns Tanügyi Szemle	488	87%
Összesen	11901	49%

Az adatok felvétele a folyóiratok tartalomjegyzéke alapján történt, majd az adatbázisba integrálódtak a szerzők demográfiai, tanulmányi és karrieradatai is. Az 1. táblázat a tizennégy folyóiratban fellelt illetve feldolgozott publikációk számát, továbbá a szerzős szövegek arányát tartalmazza. A 20. század első felének pedagógiai folyóirataiból létrehozott adattár segítségével elemezhetővé váltak a korabeli szakmai diskurzusok témái; a szaklapokban megjelenő szövegek jellege, a szaklapok profiljának változása, az egyetemi tudósok aránya, azok eltérései a tanáregyesületi orgánumoktól.

⁵ Ennek kidolgozásában jelentős szerepet vállalt Nagy Péter Tibor is.

Az OTKA kutatás keretében létrehozott további nagy adattár egy **120 évet átfogó történeti folyóirattár**, amelyhez egyedi adatfelvételre nem volt szükség, mivel a MATARKA a két általunk vizsgált szakmai orgánus (Magyar Pedagógia és Pedagógiai Szemle) repertóriumát csaknem egészében feldolgozta. A két szaklap kiválasztásának fő szempontjai: azok legyenek nagyobb történeti korszakon átívelő, folytonosan megjelenő orgánusok, azokban minden releváns pedagógiai illetve oktatásügyi téma jelenjen meg, valamint a szerzők között szerepeljenek a neveléstudomány reprezentánsai. A hiányzó évek pótlása egyedi adatgyűjtéssel történt, majd a releváns információk (megjelenés éve, műfaji jellemzők, terjedelem, témakör stb.) kódolására került sor.

2. táblázat: *Folyóirattár a magyar neveléstudomány két magfolyóiratának repertóriumára alapján (1892-2010)*

	Szövegek száma	Szövegek szerzővel	Szerzők száma	Szerzők a lexikonokban
Magyar Paedagogia (1892-1947)	4311	76%	794	32%
Magyar Pedagógia (1949-1950) (1961-2010)	2251	96%	808	40%
Pedagógiai Szemle (1951-1989)	6382	85%	1741	29%
Új Pedagógiai Szemle (1990-2010)	3263	90%	1259	18%
Összesen	16207		3937	23,2%

A teljes adattárban szereplő több mint 16 ezer szöveget mintegy 4 ezer szerző hozta létre (vagyis átlagosan négy cikk jutott egy-egy szerzőre), akik közül minden negyedik szerepelt csak a neveléstudományi lexikonok valamelyikében. A szerzők jelentős részéről nincs feldolgozható információ, mivel a foglalkozás vagy a munkahely szisztematikusan nem jelenik meg a folyóiratok cikkeiben vagy kolofonjában, illetve ez a gyakorlat csak a 70-es/80-as években alakult ki.

2.5 A két magfolyóirat bibliográfiai adatainak feldolgozási szempontjai

A megjelenés éve: A megjelenés éve alapján a különböző történeti korszakokban megjelent szövegek jellemzése végezhető el. A szerzőkkel kapcsolatos elemzéseknél ez fontos szempont volt, hiszen ugyanazon szerző különböző korszakokban más-más attribútumokkal jellemezhető, ezért szöveg és szerzője mindig egy meghatározott történelmi kontextusban vizsgálendő. A szociológiai megközelítés

ilyen szempontból lényegesen eltér a történetitől: szerzőt nem mint individumként, hanem mint bizonyos jellemezőkkel rendelkező aktorként lesz a vizsgálat tárgya

A megjelenés helye: A megjelenés helye akkor válik fontossá, ha az adott lap szerkezeti, tartalmi átalakulását akarjuk nyomon követni. Eddig a Magyar Pedagógiával kapcsolatban végeztünk időtengely menti elemzéseket, ennek segítségével próbáltunk korszakokat elkülöníteni a lap történetében. A szempontok, amelyek alapján a lapok összehasonlítását megtehetjük: a szerzői kör főbb demográfiai mutatói, a domináns műfajok és témák, a referenciamező (hivatkozott személyek, országok, korszakok) jegyei.

Szövegterjedelem: Mérhető, bár néha nehezen értelmezhető a szövegterjedelem, amit akár személyekhez vagy szerzői csoportokhoz, vagy témákhoz is hozzárendelhetünk. Az eddigi elemzésekből az derül ki, hogy ez akkor mutat valós összefüggést, ha a szerzői dominanciát mérjük vele, ami a szövegek számában is tetten érhető, de megjelenhet a terjedelmi jellemzőkben is. Pl., ha egy generáció vagy szakmai csoport egy meghatározott korszakban dominálja a diskurzust, nemcsak több témához szól hozzá, hanem többnyire hosszabban is fejti ki a mondandóját, vagyis minden tekintetben uralja a kommunikációs teret.

Műfaji besorolás: A műfaji besorolás címek alapján nem kellően differenciált, ezért lényegében három műfaji kategóriát tudunk csak értelmezni: a) ismertetések (recenziók, kritikák), b) értekezések (tanulmányok, szakcikkek), c) egyéb szövegtípusok (dokumentumok, hirdetések, közlemények, köszöntők stb.).

A pedagógiai folyóiratokban a tudományos közlemények elsődleges műfaja 1949 előtt nem az értekezés, hanem a recenzió, a külföldi szakirodalom ismertetése, s az ehhez kapcsolódó kommentárok. Az irodalmi ismertetések – a szövegek számát tekintve – fokozatosan veszik át az uralmat a közlemények, beszámolók, hozzászólások és egyéb, nem akadémiai típusú szövegek felett, majd az 1950-es években történik egy jelentős váltás, amikor a Magyar Pedagógiában uralkodó műfajjá válik a tanulmány. (Ehhez ld. 3. ábra)

2.6. A neveléstudomány témakategóriák szerinti besorolása

A legbonyolultabb kódolási feladat a címek tartalmi kategorizálása volt. Ehhez egy a neveléstudomány belső struktúráját leíró részletes szempontrendszer hoztunk létre, melynek főbb elemeit a 3. táblázat foglalja össze. A szövegek tematikus besorolásánál kiindulási alapként az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum tezaurusza szolgált, majd ennek alapján készült egy a neveléstudomány belső tagolására épülő kategóriarendszer.

3. táblázat: A szövegek (címek) tartalmi elemzéséhez készített szempontsor⁶

A NEVELÉSTUDOMÁNY FŐBB TUDOMÁNYTERÜLETEI, TÉMAKÖREI

1 Általános, történeti és összehasonlító pedagógia	110 Tudományelmélet	- a neveléstudományi kutatások tárgya, területei, története
	120 Kutatásmódszertan	- a neveléstudományi kutatások módszerei
	130 Rendszerező leírások	- az általunk leírható/kutatható jelenségek rendszere (történeti, összehasonlító)
	140 Neveléstudományi	- komplex modellek, elméletek (pl. pragmatista, szellemtudományi pedagógia, herbartizmus, de-schooling)

⁶ A kategóriarendszert Németh András és Biró Zsuzsanna Hanna készítette

	elméletek, modellek	the society, programozott oktatás stb.)
	150 Iskolamodellek, iskolakísérletek	- más országok iskolarendszere, alternatív iskolák
	160 Kiemelt személyek	- bármely személy, akiről önálló tanulmány, megemlékezés, kritika íródott
	170 Tudományos nyelv	- szakterminusok, tudományos kommunikáció, metaforák, stb.
	190 Egyéb általános (elméleti) téma	- bármi, ami átfogóbb, általánosabb a későbbi kategóriáknál, de a fenti témakörökbe nem besorolható
2 Szervezetten	210 Oktatáspolitikai	- oktatáspolitikai elvek, célok, viták
	220 Intézmények	- oktató/nevelő intézmények (intézménytípusok) alapítása, reformja, szervezeti felépítése, funkciója, társadalmi szerepe stb.
	230 Jogi kérdések	- munkajog, tanulói jogok, SZMSZ, házirend, szakmai autonómia, etikai kihágások, törvények, rendeletek
	240 Igazgatás és felügyelet	- tanügyigazgatás felépítés, működése, szakmai felügyelet, intézményvezetés kérdései stb.
	250 Gazdálkodás, finanszírozás	- költségvetés, intézményfinanszírozás, bérek és egyéb juttatások, projektfinanszírozás, ösztöndíjak, stb.
	260 Szakszolgálatok	- orvosi, pszichológiai, szociális szolgáltatások, karriertervezés (pályaválasztási tanácsadás), stb.
	270 Tanszemélyzet	- pedagógus szervezetek, érdekvédelem, szakmai feladatok, társadalmi elvárások
	280 Tanulói csoportok	- tanulók társadalmi háttere, elvárásai, speciális tanulói csoportok bemutatása (pl. kisgyermekes anyák a felsőoktatásban), diákszervezetek, diákönkormányzat
	290 Egyéb szervezeti kérdés	- nem a nevelési/oktatási tevékenység tartalmához kapcsolódó kérdés, hanem szervezeti jellegű téma, ami a fenti kategóriákba nem volt besorolható

3 Neveléstudomány	310 A nevelés folyamata	- elméleti modellek, vizsgálatok, elemzések a nevelési folyamat leírása céljából
	320 A nevelés célja, elvei	- hivatalos dokumentumok a nevelési célokról, konkrét elvek, célok megvitatása
	330 A nevelés formái, színterei	- a nevelés intézményei (családon belül, iskolában, zárt intézményekben, kortársak, munkahely stb.) - ha a címben kimondottan a nevelés (szocializáció) eszközeiről, módszereiről van szó
	340 A nevelés módszerei, eszközei	- a nevelésben (szocializációban) részt vevő személyek, csoportok jellemzői - a nevelési módszerek hatása a neveltek különböző csoportjai; nehézségek, amelyek a neveltek tulajdonságaiból fakadnak (pl. SNI-s gyerekek)
	350 Nevelők	- a nevelés (szocializáció) témakörébe tartozó egyéb téma, ami a fenti kategóriákba nem volt besorolható
	360 Neveltek	
	390 Egyéb neveléstudományi téma	
4 Oktatástudomány	410 Tanítási-tanulási folyamat	- elméleti modellek, vizsgálatok, elemzések az oktatási/tanulási folyamat leírása céljából
	420 Az oktatás célja, tartalma	- tanítási célok és elvek, ismeretanyag (kötelező vagy szabadon választott tananyag), fejlesztendő területek (kompetenciák)
	430 Tantervtudomány (fejlesztés), tantárgyi rendszer	- ismeretanyag tantárgyi vagy műveltségterületek szerinti felosztása, az egyes tantárgyak vagy műveltségi területek szerepe, tantervi követelmények, tantervi reformok, a tantervfejlesztés kérdései, tantervtudomány
	440 Szervezeti és munkaformák	- az oktatói tevékenység megtervezése, megszervezése (tanrend, tanmenet), a tanulás szociális formái (egyéni, páros, csoport- vagy projektmunka), stb. - a tanítás során alkalmazott módszerek, eljárások, technikák, eszközök - a tanár/tanító feladatai a tanórán és azon kívül, képesítés, pedagógusi

	450 Oktatási módszerek, eszközök	kompetenciák, személyiségjegyek, tanszabadság
	460 Tanár/tanító	- tanulói tipológiák, tanulást támogató módszerek, eszközök, tanár-tanuló/tanuló-tanuló interakciók, stb.
	470 Tanuló	- érettségi, záróvizsgák, szakvizsgák célja, tartalma, szervezése, eredménye stb.
		- a tanítási/tanulási folyamattal összefüggő egyéb téma, mely a fenti kategóriákba nem volt besorolható
	480 Vizsgák	
	490 Egyéb oktatáselméleti téma	
51 Speciális pedagógiák I. (képzési szintekhez, formákhoz kötött)	510 Óvodapedagógia	Minden esetben be kell sorolni, ha ez a dimenzió is értelmezhető!
	511 Iskolapedagógia (közoktatás)	
	512 Felsőoktatás	
	513 Felnőttoktatás	
	514 Szakképzés	
	515 Pedagógusképzés	
	519 Egyéb	
52 Speciális pedagógiák II. (intézményekhez kötött)	520 Gyógypedagógia	
	521 Családpedagógia	
	522 Ifjúsági szervezetek pedagógiája	
	523 Napközi otthonok pedagógiája	
	524 Gyermek és ifjúságvédelem	
	525 Múzeumpedagógia	
	526 Művészetpedagógia	

	527 Katonapedagógia	
	528 Kriminálpedagógia	
	529 Egyéb	
53 Speciális pedagógiák III. (szaktudományokhoz kötött)	Tantárgy-pedagógiák: A tantárgyat be kell írni egyenként!	

A NEVELÉSTUDOMÁNY INTERDISZCIPLINÁRIS NYITOTTSÁGA

6 Egyéb tudományok	601 Filozófia	Csak akkor szabad besorolni, ha a cím alapján beazonosítható a társtudomány!
	602 Történettudomány	
	603 Pszichológia	
	604 Szociológia	
	605 Közgazdaságtan	
	606 Antropológia (néprajz)	
	607 Irodalom- és nyelvtudományok	
	608 Informatika	
	609 Egyéb	

KIEMELT DIMENZIÓK

7 Teológiai tartalom	711 Vallásokhoz kötött (katolikus, keresztény, protestáns stb.) pedagógiák	Csak, ha a címben explicite megjelent!
	712 Kommunista, szocialista (marxista-leninista, sztálinista) pedagógia	
8 Referenciamező	A címben megjelenő személyneveket be kell írni egyenként!	
91 Idő	911 Ókor	Csak, ha a címben explicite megjelent!
	912 Középkor (5-15. sz.)	
	913 Újkor (16-18. sz.)	
	914 19. sz. első fele	

	915 19. sz. második fele	
	916 20. sz. első fele	
	917 20. sz. második fele	
	918 1989 után	
	919 Egyéb időmeghatározás	
92 Hely	921 Magyarország, de csak egy régió, város	Csak, ha a címben explicite megjelent!
	922 Német nyelvű területek	
	923 Franciaország	
	924 Anglia, USA	
	925 Szovjetunió	
	926 Volt szocialista országok	
	927 Európa	
	928 Ázsia	
	929 Egyéb helymeghatározás	

A tartalmi besorolások közül a fő témakategóriák alkalmasak a pedagógiai diskurzusok témaszerkezetének leírására (hangsúlyos témakörök, egyes témakörök tartalmi átalakulása, a témakörökön belüli differenciálódás vagy fókuszálás).

2.7. A szerzőkkel kapcsolatos adatgyűjtés és adatbázis építés

A két történeti folyóirattárnál eltérő forrásokra támaszkodott. A vizsgált kommunista és szocialista időszak szerzőinek életútadatainak kiemeléséhez a pedagógiai lexikonok voltak a legalkalmasabbak: A szerzők életútadatainak forrásai a következő kiadványok voltak: *Magyar pedagógiai lexikon 1-2.* (Szerkesztő: Kemény Ferenc) Budapest, 1933-1934. *Pedagógiai lexikon 1-4.* (Főszerkesztő: Nagy Sándor, szerkesztő: Kiss Árpád) Budapest, 1976-1979. *Pedagógiai lexikon 1-3.* és *Pedagógiai Ki Kicsoda* (Főszerkesztők: Báthory Zoltán, Falus Iván) Budapest, 1997.

A fenti források kritikai elemzése elengedhetetlen lesz az esetleges torzító hatások kiküszöböléséhez. Nem csak a személyek közötti szelekciót befolyásolhatták a történelmi korszakváltások és az azokkal együtt járó ideológiai befolyás, hanem a szócikkeken belüli tartalmak is átalakultak (bizonyos információk eltűnhettek vagy felbukkanhattak, attól függően, hogy a szócikk összeállítása során hogyan lehetett „példaértékű” életutakat megkonstruálni). A szerzők beazonosítása a lexikon-szócikkek alapján nagyon alapos és körültekintő munkával történt, melynek során a nevek és a szerzők által publikált szövegek témái és a megjelenés éve/időszaka alapján lehetett eldönteni, hogy az adott lexikonszereplő azonos lehet-e az adott szerzővel. Ebbe a munkába pedagógia szakos MA hallgatók is bekapcsolódtak.⁷ A szerzőkkel kapcsolatos adatfelvétel a lexikonok digitális szövegei alapján történt,

⁷ A személyi beazonosításokban Bíró Roland, Bráz Nikolett, Decker Judit, Gyutasi Katalin, Klicsu Anna, Seben Viktória, Szántó Brigitta vett részt.

azon szerzők alapján, akik önálló szócikkkel rendelkeztek. A szócikkek tartalomelemzése alapján került sor a különböző információ típusokat (demográfiai adatok, tanulmányok, munkahelyek, díjak, tisztségek, témák, fő művek) kategorizálására és kódolására. A szerzői adatbázis lehetővé tette a neveléstudományi kommunikációs mező képviselőinek szociológiai összetételének vizsgálatát, ennek néhány adatát a 4. táblázat tartalmazza.

4. táblázat: A két neveléstudományi magfolyóirat szerzői (lexikonszerzők) születési kohorszok szerint és nemi bontásban

születési kohorszok	szerzők száma	férfi	nő
1870 előtt	99	92%	8%
1870-1879	47	98%	2%
1880-1889	43	95%	5%
1890-1899	57	95%	5%
1900-1909	29	83%	17%
1910-1919	48	94%	6%
1920-1929	108	84%	16%
1930-1939	175	79%	21%
1940-1949	127	77%	23%
1950-1959	119	55%	45%
1960-1969	60	62%	38%
mind	912		

A szerzők megközelítőleg egynegyede rendelkezett valamely pedagógiai lexikonban önálló szócikkkel, vagyis az eddig beazonosított 3937 szerzőből 912 személyről szerepelnek közelebbi információk. A 19. század utolsó harmadában született szerzők száma még viszonylag alacsony, hiszen ők csak a Magyar Pedagógia publikálói közül kerülhettek ki, míg az 1920-as években születettek között már lehettek olyanok is, akik mindkét általunk vizsgált pedagógiai folyóiratban publikáltak. Az 1960 után születettekről már azért nincs elég információnk, mert az 1997-es Ki kicsoda? az utolsó forrásunk, tehát az éppen akkoriban született vagy középiskolába, egyetemre járó szerzőink még „nem láthatóak”. Az 1870 előtti népesség vegyes, köztük sok olyan történelmi szereplő van, akinek ugyan megjelentek szövegei a folyóiratokban, de nem számítanak a 20. században kortárs szerzőknek, ezért velük másképp kell majd foglalkozni. Az adatbázis alapján kellő mélységben lehet vizsgálni szerzők demográfiai összetételét (nemi és generációs hovatartozását), a szócikkben feltüntetett foglalkozását, iskolai végzettségét, munkahelyének jellegét (intézménytípus, szféra), a tudományos minősítését (ehhez az MTA adattárát is felhasználásra került), akadémiai tagság és tisztségek, politikai tisztségek és megbízatások, a Pedagógiai Társaságban betöltött tisztségek, főbb érdeklődési területek stb.

A kutatási adatok alapján a vizsgált korszak magyar neveléstudományi közösségének, továbbá a neveléstudomány diszciplínaszerkezetének jellemzőit a közleményjegyzékben szereplő konferencia előadások, illetve folyóiratokban megjelenő tanulmányok mellett a kutatás záróköveteteinek további nagyobb lélegzetű részfejezetei foglalják össze (Németh 2015, Németh-Biró 2016)

3. A kutatási eredmények hasznosulása

A kutatás eredményei hozzájárulhatnak a tudományterület fejlesztési stratégiájának megalapozásához. Az ahhoz felhasznált új elméleti megközelítések, az aprólékosan felépített adatbázisok, az empirikus tartalomelemzések eredményei és módszertani eszköztára, továbbá az IBM SPSS Modeler adatbányász program kreatív alkalmazása egyaránt - adaptálható saját későbbi, továbbá más társadalomtudományi nézőpontú tudományelméleti kutatásoknál is.

Az ezen túlmutató gyakorlati hasznosulás főbb területei az alábbiakban foglalhatók össze: a) A rendezvények során és publikációkban megfogalmazott kutatási eredmények számottevően gazdagították a korszak - különösen az 1960-as évekig tartó időszak - neveléstudományára vonatkozó tudásunkat, b) interdiszciplináris megközelítésmódjából adódóan eredményei és módszertana jól felhasználható más diszciplínák kutatásainak megalapozásához c) azok tudománynépszerűsítő rendezvények útján eljuthattak a laikusokhoz is, d) beépülhettek az abban résztvevő fiatalabb kutatók és doktoranduszok további részkutatásaiba, valamint gazdagították az abba bevont BA és MA hallgatók szakmai tudását, kutatási kompetenciáit, e) hozzájárultak az ELTE PPK és más hazai egyetemek neveléstudományi BA, MA és doktori képzési programjainak tartalmi fejlesztéséhez.

4. A kutatási eredmények publikálása és disszeminációja

A kutatás tudományos részeredményeinek publikálása annak kezdete óta folyamatosan történik hazai és nemzetközi konferenciák előadásai, konferenciakötetei, továbbá folyóiratcikkek, tanulmánykötetek formájában. A kutatás eredményeinek bemutatására, illetve szakmai eszmecsere folytatására szolgáltak továbbá az az alábbi nagyrészt a kutatás keretében szervezett hazai és nemzetközi konferenciák: a) Folytonosság és átalakulás a magyar neveléstudományban a nagy történelmi korszakváltások idején (1940-1970), ELTE PPK, 2014. febr. 7-8. b) Modelle der Erziehungswissenschaft in Mitteleuropa in der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts – Forschungsergebnisse, theoretisch-methodologische Annäherungen, ELTE PPK, 2014. május 16-17. c) Társadalomtudományok és bölcsészettudományok a 20-21. században – empirikus megközelítések, WJLF, 2014. dec. 15-16. d) The Social Sciences since 1945 in East and West: Continuities, Discontinuities, Institutionalization and Internationalization, CEU, 2015. ápr. 27-30. e) Regional and national tendencies in history of educational science between 1945 and 1990 in totalitarian and democratic states in Central Europe, ELTE PPK, 2015. okt. 1-2.

A kutatás eredményeit - a kutatás keretében szervezett - fenti rendezvények mellett közel 60 közlemény (konferencia előadás, folyóirat publikáció, részmonográfia), továbbá a Gondolat Kiadónál megjelenő két tanulmánykötet összegzi. Ezek részletes leírását és elérhetőségét az OTKA online felületén elérhető kutatási jelentéshez csatolt közleményjegyzék tartalmazza. A kutatás fontosabb produktumai emellett megtalálhatóak az MTA Könyvtárának Repozitóriumban <http://real.mtak.hu/35462/>, továbbá az alábbi Research Gate felületen is:

https://www.researchgate.net/profile/Andras_Nemeth2/publications?sorting=recentlyAdded

, .